

«سینما حقیقت» تنها محل دیده‌شدن مستندهاست

عادل انیسی، مستندسازو کارگردان مستندورزشی «آن ده‌تاییه» معتقد است جشنواره «سینماحقیقت» بزرگ‌ترین رویداد سینمای مستند ایران و تنها محل دیده‌شدن آثار است. عادل انیسی درباره سینمای مستند به ویژه حوزه مستندهای ورزشی گفت: مستند ورزشی در تمام دنیا مخاطب بسیار زیادی دارد و مردم به آن علاقه‌مندند اما متأسفانه با پدیده‌ای مواجهیم که اولویت‌ها و سفارش‌ها به سمتی در حال حرکت هستند که

گفت‌وگو با کارگردان مستند «ملوانان تنها به دریا نمی‌روند»

رسم عاشقی همینه

علی رستگار گروه فرهنگ و هنر

تجربه و در آستانه جام جهانی فوتبال، ضمن سنگینت تام و تمامی که با این حال و هوا دارد، تاریخچاهی پرشور و پرحس و حال از تیم ریشه‌دار و پرافتخار ملوان بندرانزلی است، تیمی با بیش از نیم قرن تجربه و ستارگان و نام‌هایی بزرگ، از بهمن صالح‌نیا و غفور جهانی و عزیز اسپندار تا محمد احمدزاده و سیروس قایقران.

[۱] تیم فوتبال ملوان بندرانزلی سال ۱۳۴۸تاسیس شد، اما ۵۳ سال طول کشید تا یک فیلمساز همت کند و فیلمی مستند درباره این تیم ریشه‌دار و پرطرفدار بسازد. از چه زمانی تصمیم به ساخت این فیلم گرفتید و چطور به نتیجه رسید؟

سال دوم تحصیل در رشته سینما و در مرکز اسلامی آموزش فیلمسازی باغ فردوس بودم که تیم ملوان قهرمان گروه مقدماتی جام باشگاه‌های آسیا در سریلانکا شد و جام قهرمانی را به انزلی آورد، چون خودم هم جزو هواداران ملوان بودم، مطلع شدم قرار است مردم و هواداران ملوان به استقبال این تیم بروند. من هم دوربین هشت میلی‌متری‌ام را برداشتم و به استقبال تیم رفتم و همه لحظات را ثبت کردم.

[۲] از بخش‌هایی از این فیلم در همین مستند استفاده کردید.

بله، گلچینی از بهترین تصاویر فیلم را استفاده کردم، مثل همان صحنه‌های داخل اتوبوس که با زنده‌یاد سیروس قایقران، بهمن صالح‌نیا و بازیکنان دیگر ملوان صحبت می‌کنم. ضبط این لحظات پرشور استقبال مردم در دهه ۶۰ انگیزه‌ای شد تا فیلمی درباره ملوان بسازم. اما استقبال چندانی از این پیشنهاد نشد و بحث تأمین اعتبار هم به نتیجه نرسید. به نیروی دریایی ارتش هم مراجعه کردم اما تقدیمتی برای ساخت فیلم وجود نداشت. حتی آن زمان با خود مدیران باشگاه صحبت کردم ولی به نتیجه نرسیدم. سال‌ها پیگیر ساخت این فیلم بودم تا این‌که بعد از موفقیت فیلم مستند «رسم عاشقی همینه» (روایتگر ناوختن ساز کهن و باستانی کرنا) به مرکز گسترش سینمای مستند و تجربی مراجعه و سناریوس مستند «ملوانان تنها به دریا نمی‌روند» را ارائه کردم. این طرح اواخر دوره مدیریت آقای شفیع آقامحمدیان پذیرفته‌شد. از مرکز ممنونم که قدم پیش

مستندسازی در شاخه ورزشی به عنوان مثال در رتبه ۱۰ آن قرار دارد و در نهایت به مستندسازی تلویزیونی ختم می‌شود که آن هم اولویت‌های خود را دارد. در مستند «آن ده‌تاییه» به گل مارادونا –که بهترین گل قرن نامیده شد– می‌پردازیم که چگونه زمانی که لیونل مسی گلی کاملاً مشابه همان را در لیگ اسپانیا به نام خود به ثبت رساند. آن هم کاملاً به همان شکل و در همان تائیه‌ها و با همان شادی پس از گل، نامی از بهترین

نشان دهم؛ به ویژه وقتی در آخر فیلم می‌گوید: «آری! امید هست آیای جان.» (آیای در گویش انزلی به معنی برادر و رفیق است) از تهران به من گفتند برای روایت فیلم از هنرمندانی چون پرویز پرستویی، مه‌ران مدبری و... استفاده کنم اما من قبول نکردم و ضمن احترام به همه هنرمندان عزیز ایرانی و گیلانی، گفتم حتماً باید یک هنرمند انزلی‌جی راوی این فیلم باشد.

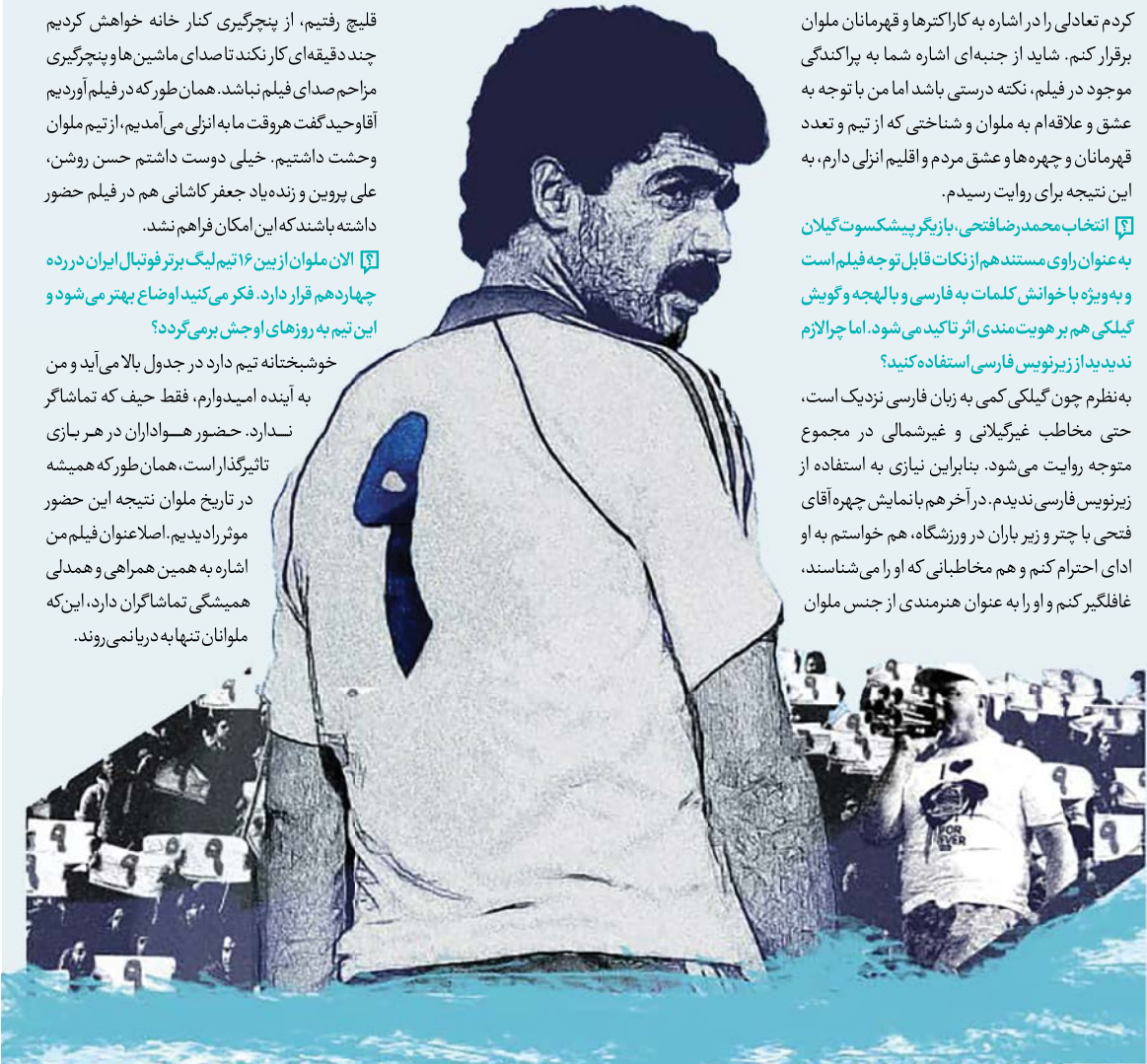
[۳] مختصر به بحث فرهنگی و فضایی پرتنش استادبوم ملوان به‌عنوان کاراکتر اصلی معرفی می‌شود.

تیم ملوان حالت یک مجموعه خانوادگی را دارد و متعلق به همه بازیکنان است. برای همین به یک کاراکتر اکثفا نکردم، چون هرکدام از این چهره‌ها قابلیت تبدیل شدن به کاراکتر محوری فیلم را داشت. هم می‌توانستیم روایت را با محوریت آقای بهمن صالح‌نیا پیش ببریم و نقش تاثیرگذار او را بیشتر ببینیم. همین‌طور عزیز اسپندار به عنوان گلزن برجسته ملوان و آقای گل جام تخت‌جمشید قابلیت نقش محوری را در این مستند داشت. با زنده‌یاد سیروس قایقران که فارغ از فیلم، قهرمان همیشگی ملوان است هم به تنهایی می‌توانست قهرمان این مستند باشد و روایت با حضور محوری او، مخاطب را با خود همراه کند. شاهین شجری کهن، منتقد سینما که اهل انزلی است، یادداشت زیبایی بر این مستند

در روزنامه جمله نوشت با تایتل «گیره بر شانه‌های سن سیروس». بنابراین در پاسخ به سؤال شما من سعی کردم تعادلی را در اشاره به کاراکترها و قهرمانان ملوان برقرار کنم. شاید از جنبه‌ای اشاره شما به پراکندگی موجود در فیلم، نکته درستی باشد اما من با توجه به عشق و علاقه‌ام به ملوان و شناختی که از تیم و تعدد قهرمانان و چهره‌ها و عشق مردم و اقلیم انزلی دارم، به این نتیجه برای روایت رسیدم.

[۴] انتخاب محمد رضا فتی، بازرگر پیشکسوت گیلان به‌عنوان راوی مستند هم از نکات قابل توجه فیلم است و به ویژه با خوانش کلمات به فارسی و با لهجه و گویش گیلکی هم بر هویت مندی آن تأکید می‌شود. اما چرا لازم ندیدید از زیرنویس فارسی استفاده کنید؟

بله، من هم به زبان فارسی نزدیک است، حتی مخاطب غیرگیلانی و غیرشمالی در مجموع متوجه روایت می‌شود. بنابراین نیازی به استفاده از زیرنویس فارسی ندیدم. «در آخر هم با نمایش چهره آقای فتحی با چتر و زیر باران در ورزشگاه، هم خواستم به او ادای احترام کنم و هم مخاطبانی که او را می‌شناسند، غافلگیر کنم و او را به عنوان هنرمندی از جنس ملوان

روایت پزشک افغانستانی که نجات بخش کودکان شد

مستند «فرهت» به کارگردانی امیراطهر سهیلی و تهیه‌کنندگی خانه مستند انقلاب اسلامی آماده نمایش شد. این مستند که پرتره دکتر احمدشاه فرهت، پزشک افغانستانی متخصص اطفال در مشهد است، در خانه مستند انقلاب اسلامی

تهیه شده و محصول سازمان اوج است. مستند «فرهت» متقاضی حضور در شانزدهمین جشنواره سینماحقیقت شده است. دکتر احمدشاه فرهت، فوق تخصص کودکان و نخبه موفق افغانستانی است که سال‌هاست در مشهد زندگی می‌کند. او همچنین استادیار گروه کودکان دانشگاه علوم پزشکی مشهد و معاون تحقیقات مرکز تحقیقاتی نوارادان دانشگاه علوم پزشکی مشهد است. این پزشک محبوب افغانستانی سال‌هاست نه تنها کودکان مشهدی و افغانستانی را درمان می‌کند، بلکه بسیاری از خانواده‌ها فرزندان خود را از شهرهای مختلف به مشهد می‌آورند تا دکتر فرهت آنها را معاینه و درمان کند. برخی از عوامل این مستند عبارتند از: نویسنده و کارگردان: امیر اطهر سهیلی، تهیه‌کننده: مصطفی شوقی، تصویربردار: احسان غوریان، دستیار تصویر: مهرداد مهدوی، مدیر هنری: محبوبه سلطانی، تدوین: محمدصادق دهقانپور، اصلاح رنگ: رحیم قارونی، نکاس: رهاولی پور و زهرا موسوی. / جام جم

روایت آرزوهایی برای ایران با ساخت فیلم کوتاه

باشگاه نوجوانان ایرانیوم همزمان با فرارسیدن هفته ملی نوجوان، پویش «ایرانایوم» با محوریت موضوعی «آرزویی برای ایران» راه‌اندازی کرده است. گفتنی است، تمامی نوجوانان در سراسر کشور می‌توانند با ارسال آرزوی خود برای ایران در دو قالب ساختن یک فیلم کوتاه یا نوشتن یک جمله، به باشگاه نوجوانان ایرانیوم در سامانه شاد سه نشانی iranium@ در این پویش شرکت کنند. لازم به ذکر است که مهلت ارسال آثار تا ۲۷ آبان بوده و به ۲۰ نفر از برگزیدگان این پویش نیز هدایای نفیسی اهدا خواهد شد.

جام جم

سینمای مستندDOCUMENTARY

دوشنبه ۲۳ آبان ۱۴۰۱ شماره ۶۳۵۵

مستندهای فوتبالی

هرچقدر ساخت فیلم‌های سینمایی و داستانی براساس زندگی فوتبالیست‌های مشهور و در قالب درام‌های ورزشی با تنبلی، دشواری و گاه ممانعت همراه است و امکان دارد حق مطلب را هم درباره کاراکترها و قهرمانان نامدار ادا نکند، اما در زمینه سینمای مستند تقریباً همیشه می‌توانیم به موفقیت و جذابیت این آثار خوشبین و امیدوار باشیم. این علاقه‌مندی متناثر از موفقیت‌های مستندهای ورزشی در سال‌های اخیر است و به همین نسبت و اندازه هم می‌توان به خوانش و روایت‌های جذاب مستندهای فوتبالی امیدوار بود. به ویژه اگر علاقه‌مند به آن شخصیت ورزشی سوزخ فیلم باشیم، عیش و ضیافت کامل‌تر خواهد بود. نکته مهم‌تر این‌که معمولاً قهرمانان دیروز و امروز دنیای ورزش و فوتبال وقتی حاضر به حضور جلوی دوربین می‌شوند، بدون ملاحظه و خودسانسوری، فارغ از آن جایگاه والای اجتماعی و محبوبیت مردمی، خیلی راحت و صمیمی درباره نقاط ضعف و مشکلات‌شان صحبت می‌کنند و همین مسأله، ضمن غافلگیری مخاطبان و افزایش جذابیت‌های اثر، شامل قهرمانان رامحسوب‌تر از قبل می‌کند.

دیه‌گو مارادونا ساخته آصف کایادیا، پله ساخته بن نیکولاس و دیوید تریپهورن، رونالدو ساخته آنتونی ونگ، جورج بست، همه به تنهایی ساخته دانیل گوردون و سر الکس فرگوسن؛ هرگز تسلیم نشو ساخته جیسون فرگوسن، تنها بعضی از مستندهای خوب فوتبالی هستند.

انتظار می‌رود مستندسازان سینمای ایران هم بیش از گذشته به ساخت آثاری از این دست رو بیاورند و سراغ روایت زندگی فوتبالیست‌ها و مربیان محبوب و نام آشنا بروند. البته قطعاً این روند، نیازمند همکاری و همراهی و تعامل چهره‌های فوتبالی است.

تا اینجا جعفر صادقی با ساخت دو مستند جذاب و تماشایی درباره دو چهره برجسته تاریخ فوتبال ایران، عملکرد موفق و امیدوارکننده‌ای داشته و نوید استمرار این روند را می‌دهد. یکی از این آثار مستند «فرشاد آقای گل» است که به زندگی

فرشاد پیوس، بازیکن اسبق تیم ملی ایران و باشگاه پرسپولیس می‌پردازد؛ بازیکنی که همیشه بوی گل می‌داد و با حضورش در محوطه جریمه حریفان، هر لحظه آماده گلزنی بود و از کوچک‌ترین روزنه برای بازکردن دروازه رقبا استفاده می‌کرد و ورزشگاه و هواداران پرسپولیس و تیم ملی ایران را به وجد می‌آورد. علاوه بر کلی فوتبالیست نامدار، آقای گل بی‌تکرار تاریخ پرسپولیس خودش هم جلوی دوربین حاضر می‌شود و موقر و محترم به مرور تاریخ فوتبالی‌اش می‌پردازد.

صادقی در مستند «سمفونی حمید» هم سراغ حمید علیدوستی، یکی از بهترین بازیکنان تاریخ فوتبال ایران و ستاره تیم هما می‌رود و این فوتبالیست دیروز، در مصاحبه‌ای فصل از سال‌های بازیگری و مربیگری‌اش می‌گوید. آنها که علیدوستی را نمی‌شناسند، در این فیلم متوجه شخصیت خاص و منحصربه‌فرد او و دانش و آگاهی و فرهختگی و علاقه مثال‌زدنی‌اش به سینما، موسیقی و ادبیات می‌شوند. مستند «قلیچ» ساخته پوریا نوری هم از جمله مستندهای فوتبالی سینمای ایران است و همان‌طور که از عنوان آن پیداست به وحید قلیچ، دروازه‌بان سال‌های دور تیم پرسپولیس می‌پردازد.

آغاز ثبت نام کارگاه‌های تخصصی «سینما حقیقت»

به جز نمایش و رقابت فیلم‌های مستند، باید به نشست‌ها و کارگاه‌های تخصصی این عرصه هم به عنوان یکی از بخش‌های جذاب و همیشه پرطرفدار جشنواره بین‌المللی فیلم مستند ایران «سینماحقیقت» اشاره کرد و موسسه‌کرده‌ها و

فعالان سینمای مستند در قالب جلساتی پربار و در حد محدودیت زمانی جشنواره به آموزش و تبادل نظر و انتقال تجربیات مختلف خود به نسل جوان علاقه‌مند به حوزه مستند می‌پردازند. امسال هم امکان حضور در این نشست‌ها فراهم است و علاقه‌مندان برای استفاده از کارگاه‌های تخصصی شانزدهمین جشنواره بین‌المللی فیلم مستند ایران «سینماحقیقت» می‌توانند از امروز ثبت‌نام کنند. برای ثبت‌نام اینترنتی ابتدا باید وارد پورتال جشنواره سینماحقیقت به نشانی panel.irandocfest.ir شده و اطلاعات شخصی خود را وارد کنند. آخرین فرصت برای ثبت‌نام کارگاه‌های سینماحقیقت ۳۰ آبان است. شانزدهمین جشنواره بین‌المللی فیلم مستند ایران «سینماحقیقت» به دبیری محمد حمیدی مقدم اواخر آذر ۱۴۰۱ برگزار می‌شود. / جام جم